

Helen Sähköverkko Oy
Juha Joutsen
Osmontie 38
00610 Helsinki

Viite: Pyyntö YVA-päätöksestä 16.11.2022, uuden sähköaseman rakentaminen

PÄÄTÖS YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELYN SOVELTAMISESTA YKSITTÄISTAPAUKSESSA

HANKE

Uuden sähköaseman rakentaminen, Helsinki.

HANKKEESTA VASTAAVA

Hankkeesta vastaava on Helen Sähköverkko Oy.

Hankkeesta vastaavan yhteyshenkilö on Juha Joutsen.

ASIAN VIREILLE TULO

Helen Sähköverkko Oy (jatkossa Helen) on pyytänyt 16.11.2023 Uudenmaan ELY-keskukselta päätöstä, edellyttääkö uuden sähköaseman rakentaminen ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely). Hankkeesta vastaava on toimittanut Uudenmaan ELY-keskukselle YVA-lain 12 §:n ja YVA-asetuksen 1 §:n edellyttämät tiedot hankkeesta 16.11.2023.

ELY-KESKUKSEN RATKAISU

Helen Sähköverkko Oy:n sähköaseman rakentamiseen ei sovelleta ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

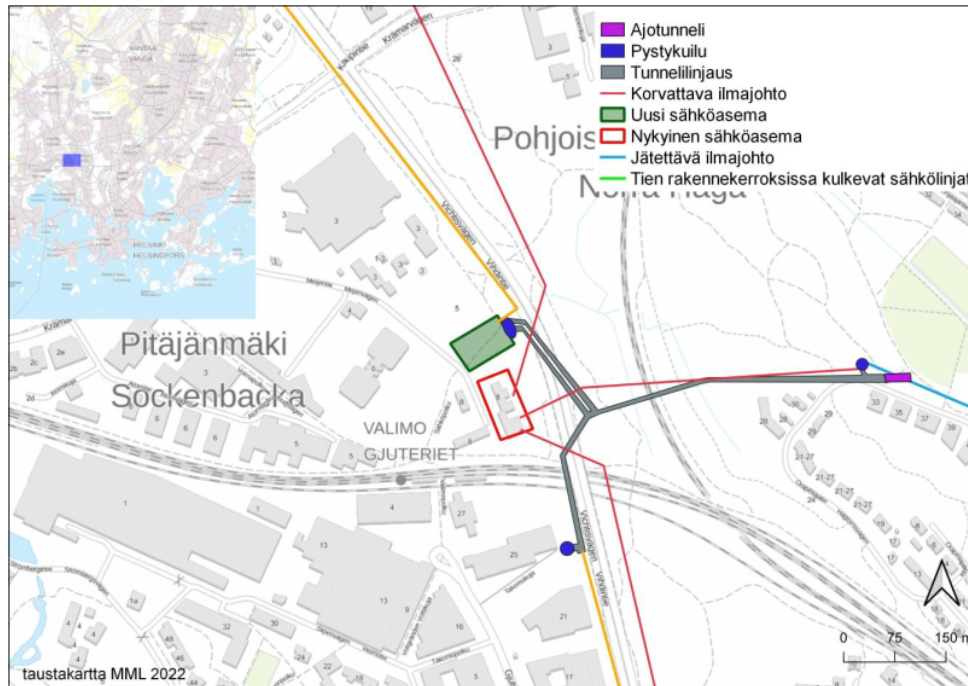
Hankkeen ja sen ympäristövaikutusten kuvaus sekä asian käsittely ja ELY-keskuksen ratkaisun perustelut on esitetty seuraavassa.

HANKKEESTA VASTAAVAN TOIMITTAMAT TIEDOT

Hankkeen kuvaus ja sijainti

Helen suunnittelee uuden sähköaseman rakentamista Helsingin Pitäjänmäkeen. Hanke sijoittuu teollisuus- ja liiketilakiinteistöille Vihdintien varteen, noin 9 kilometrin päähän Helsingin keskustasta. Hankkeessa rakennetaan uusi sähköasema, jonne kaapelit viedään maanalaisina vetoina, osittain tunneleissa ja osittain katujen rakenteissa. Nykyinen tontilla 91-46-32-10 sijaitseva Pitäjänmäen sähköasema puretaan ja uusi sähköasema rakennetaan pääosin viereiselle kiinteistölle 91-46-54-7. Rakennuksen pinta-ala on noin 900 m².

Hankkeen yhteydessä ei rakenneta uusia ilmajohtoja, vaan olemassa olevia ilmajohtoja korvataan katurakenteisiin ja louhittaviin kalliotunneleihin sijoitettavilla kaapeleilla. Hankkeessa louhitaan kolme tunnelia, joiden yhteenlaskettu pituus on noin 1000 metriä. Lisäksi louhitaan ajotunneli, joka tulee toimimaan myös kaapelitunneleiden käytön aikaisena huoltoyhteytenä. Hankkeen eri toimintojen likimääräinen sijainti on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Sähköaseman ja hankkeeseen liittyvien toimintojen likimääräinen sijainti (kartta: Helen Sähköverkko Oy).

Tunneleiden rakentaminen edellyttää kallion louhintaa. Kalliota louhitaan noin 26 000 m³ (kiintokuutio), josta muodostuu pois kuljetettavaa louhetta noin 45 000 m³ (irtokuutio) eli noin 69 300 t. Arvioitu kuljetusmäärä on keskimäärin noin 3 450 kuorma-autollista eli noin 10–11 kuorma-autoa vuorokaudessa. Kolmen tunnelin yhtäaikaisen louhinnan aikana kuljetusten määrä voi olla noin 30 raskasta ajoneuvoa vuorokaudessa. Arvio louhintavaiheen kestosta on noin 10–12 kuukautta. Sähköaseman rakennustyöt voidaan aloittaa, kun louhintaa on tehty 10 kuukautta. Kalliotunneleissa tehdään louhinnan ja lujituksen jälkeen vielä noin kuusi kuukautta muita rakennustöitä (osastoivia seiniä, valaistus, ilmanvaihto, kuilujen rakenteet jne.). Koko hankkeen rakentamisen kestoksi arvioidaan noin 2,5 vuotta. Louheen murskauksen osalta ei ole tehty vielä päätöksiä tehdäänkö se kohteessa vai muualla.

Tunnelien louhintaan liittyvä logistiikka tapahtuu ajotunnelin kautta pois lukien kuilujen yläpäiden avolouhinta. Pystykuilut aloitetaan maan pinnalta avolouhintana sen verran kuin yläpään tarvitaan irtiporausta. Suurinta osaa kuilusta ei voida louhia ilman alapuolella olevaa tunneliyhteyttä, koska muuten

kalliolla ei ole tilaa laajentua räjäytyksessä. Poraus ja panostus tehdään ylhäältä päin, mutta kuiluosuus räjäytetään tunnelin katosta alkaen osissa alhaalta ylöspäin edeten. Avolouhintaa tehdään seuraavissa Orapihlajantien ajotunnelilla, Takomokujan pystykuilulla (eteläisen tunnelin pää), Orapihlajantien pystykuilulla (ajotunnelin vieressä itäisen tunnelin päässä) ja lähes koko sähköaseman tontin alueella. Jokainen näistä avolouhinnoista kestää 1–2 kuukautta, aseman alue ja kuilu yhdessä mahdollisesti enemmän. Louhintoja voidaan suorittaa samanaikaisesti tai erikseen, aikataulutus tarkentuu toteutussuunnittelu- ja urakkavaiheessa.

Uudelta sähköasemalta lähtisi kaapeleita seuraavasti: kaapelit tien rakennekerroksissa pohjoiseen: 2 x 110 kV, kaapelit kalliotunnelissa (etelään): 2 x 110 kV sekä 3 x 110 kV varaukset, kaapelit kalliotunnelissa (itään): 2 x 110 kV sekä 2 x 110 kV varaukset. Molemmat kalliotunnelit alittavat mahdollisesti yhdessä kohdin junaradan (eri radat). Louhittavat tunnelit sijoittuvat useamman asemakaavan alueelle. Uuden sähköaseman tontilla sijaitsee viemäritunneli, joka otetaan huomioon rakennustöissä ja louhinnassa. Vanha sähköasema ja maakaapeleilla korvattavat ilmajohtot puretaan. Muita purettavia rakenteita ovat uuden aseman kohdalla oleva kevyenliikenteen väylä ja aita.

Yksi 110 kV linja käsittää kolme ”ranteen paksuista” kaapelia (3 x 1 x 1600 mm², eli kolmivaihevirrann vaiheet). Yhden 110 kV linjan kaapelit kulkevat valittavasta asennustavasta riippuen, joko vierekkäin suojabetonin tai maakerroksen sisällä tai toistensa ympäri kietoutuneena esim. kourussa, maakerroksessa tai suojabetonin sisällä. Avojohtolinjoissa on aina 2 virtapiiriä, joten kukin kaapelointi sisältää vastaavasti 2 x 110 kV kaapeliyhteyttä. Kaapelitunneleiden yhteispituus tulee olemaan noin 1 kilometri.

Asiaan liittyvät muut hankkeet, suunnitelmat ja lupahakemukset

Hankekuvausten mukaan uuden sähköaseman rakentamisen edellytyksenä on vireillä olevan Vihdintie-Huopalahdentien bulevardikaupunki -kaavarungon toteutuminen. Hankkeen suunnittelussa on tunnistettu, että kaavaehdotusvaiheessa olevassa uudessa asemakaavassa esitetyn Ampeerikadun louhinnat olisi järkevää yhdistää bulevardikaupungin rakentamiseen liittyvien tasauslouhintojen kanssa. ELY-keskukselle toimitetuissa asiakirjoissa ei esitetä, mitä lupia hanke tarvitsee.

Ympäristön nykytila hankkeen vaikutusalueella

Hankealueella sijaitsee teollisuus- ja liikerakennuksia. Uusi sähköasema rakennetaan osittain uudelle rakennusalueelle, osittain aiemmin rakennetulle tontille. Vihdintien yhteydessä kulkee nykyisestä sähköasemasta koilliseen lähtevä 110 kV:n suurjännitejohto. Sähköasemasta lähtevät vastaavat suurjännitejohtot myös itään kohti Haagaa ja Vihdintien vartta etelään. Yleiskaava 2016:ssa korvattava vanha sähköasema sijoittuu toimitila-alueelle ja

10.3.2023

asuntovaltaiselle alueelle A1. Purettavat ilmajohtdot sijoittuvat kantakaupungin alueelle C2 sekä asuntovaltaiselle alueelle ja virkistys- ja viheralueelle. Hanke sijoittuu useiden voimassa olevien asemakaavojen alueelle. Nykyinen sähköasema sijoittuu Pitäjänmäen asemakaavassa yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten korttelialueelle (ET). Nykyiset ilmajohtdot kulkevat suojaviheralueiden (EV), rautatiealueen (LR), sekä puistoalueiden (P) kohdalla. Kalliotunnelit tulevat sijoittumaan puistoalueelle (P), ja molemmat tunnelit alittavat rautatiealueen kerran. Uusi sähköasema tulee sijoittumaan teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueelle (TTV). Pitäjänmäen sähköaseman asemakaava (12805) on kaavaehdotusvaiheessa. Uudenmaan ELY-keskus on antanut kaavaehdotuksesta lausuntonsa 10.10.2022 (UUDELY/3836/2022). Ehdotuksessa vanhan sähköaseman sijainnin merkintänä säilyy ET, ja uuden sähköaseman kohdalla on merkintä ET-1, yhdyskuntateknisen huollon korttelialue. Alueelle ei saa sijoittaa laitosta, joka aiheuttaa ympäristöhäiriöitä. Asemakaavaehdotuksen kaavamääräyksessä todetaan muun muassa, että hulevesiä tulee viivyttää tontilla ja johtaa maanvaraiselle pihan osalle. Lämpisemättömiä pintamateriaaleja tulee välttää. Korttelialueella tulee tuottaa uusiutuvaa energiaa. Nykyinen sähköasema sijaitsee Valion Pitäjänmäen tehtaalla Seveso-direktiivin mukaisella 0,5 km säteelle ulottuvalla konsultointivyöhykkeellä.

Kalliotunneleiden pystykuilujen päät tulevat sijoittumaan lähimmillään noin 100 metrin etäisyydelle asuinrakennuksesta. Hankealueen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse muita häiriintyviä kohteita, kuten kouluja, päiväkotia, palvelutaloja tai terveysasemia.

Hankealueen läheisyyteen sijoittuu liito-oravan ydinalueita sekä elinalueita. Lähimmillään liito-oravan ydinalue on idänpuoleista pystykuilua ja ajoluiskaa alle 50 metrin etäisyydellä. Pohjoisessa sijaitsevaan pystykuiluun on etäisyyttä noin 140 metriä ja etelässä liito-oravan elinalue on lähimmillään noin 250 metrin etäisyydellä. Hankealueen välittömässä läheisyydessä ei ole tiedossa erityisiä suojeltavia luontokohteita. Lähimmät luonnonsuojelualueet sijaitsevat hankealueesta noin 2–2,5 km itään ja koilliseen.

Haagassa sijaitsevaan Laajasuonpuistoon sijoittuu geologisesti arvokas turvekerrostuma. Sen ja ajotunnelin väliin jää etäisyyttä alle 100 metriä. Uuden sähköaseman koillispuolelle ja Vihdintien itäpuolelle jää Sentnerinkujan metsän arvokas kääpäalue sekä sen kanssa suurelta osin päällekkäinen Lassilan kangasmetsäalue.

Hankealuetta lähin pintavesistö on lännessä virtaava Mätäjoki, joka laskee Seurasaaren vesistöön. Mätäjoki sijaitsee lähimmillään noin 400 metrin etäisyydellä uudesta sähköasemasta. Seurasaaren vesistön, joka sijaitsee lähimmillään noin 2 km lounaaseen, ekologinen tila on välttävä.

Uusi ja vanha sähköasema sijoittuvat hankkeesta vastaavan mukaan kartoittamattomalle maaperälle. Vihdintien itäpuolella maaperä koostuu kalliomaasta, savesta sekä hiekkamoreenista. Maanpeitepaksuus vaihtelee 1–10 metrin välillä. Happamien sulfaattimaiden esiintymistodennäköisyys on pieni mutta Haagan alueella yhdestä kairapisteestä on todettu sulfidikerroksen alkavan syvyydellä 0–1,0 m. Hankealueelle ei sijoitu maaperän tilan tietojärjestelmän mukaan pilaantuneen maaperän kohteita. Lähin luokiteltu pohjavesialue sijaitsee yli 3 kilometrin etäisyydellä pohjoisessa (Kaivoksela-0109202, 1-luokka).

Alle kilometrin etäisyydellä hankealueesta sijaitsee kaksi rakennetun kulttuuriympäristön kohdetta: Pitäjänmäen rautatieasema ja Huopalahden rautatieasema. Lisäksi lähialueella on useita muinaisjäänösrekisterin kohteita.

Hankealueen läheisyydessä melua aiheutuu pääasiallisesti tie- ja raideliikenteestä. Vuonna 2017 laaditun kansallisen meluselvityksen perusteella tieliikenteen aiheuttama melu kantautuu noin 100 metrin etäisyydelle 55–60 dB suuruisena päiväaikaan (keltainen väri kuvassa 14). Myös raideliikenne aiheuttaa 100 metrin etäisyydellä noin 45–50 dB:n melutason päiväaikaan. Helsingin kaupungin meluselvityksen mukaan Pitäjänmäen uuden sähköaseman asemakaavan kaava-alue on kokonaisuudessaan liikennemelualuetta.

Hankkeen ympäristövaikutukset ja esitys niiden lieventämistoimista

Maa- ja kallioperä sekä pohjavedet

Hankkeella ei arvioida olevan mainittavaa vaikutusta alueen maaperään. Louhinnasta aiheutuu vaikutuksia kallioperään. Junaradan ali louhittaessa louhinnat suunnitellaan siten, että niistä ei aiheudu tärinää tai haittaa junaliikenteelle. Louhinnat suunnitellaan ja suoritetaan voimassa olevan ohjeistuksen mukaisesti ja yhteistyössä Väyläviraston kanssa.

Kehäradan alituksen kohdalla kallio voi olla erittäin rikkonaista. Tämä saattaa aiheuttaa vesivuotoriskin, ja voi tiivistämisen lisäksi vaatia normaalia enemmän tunnelin lujitusta. Tunnelireitti on suunniteltu tältä kohdalta mahdollisimman lyhyeksi ja kulkemaan mahdollisimman syvällä, jotta kallio olisi ehjempää. Alueella suoritetaan tarkempia maaperä- ja kalliotutkimuksia, mikäli hanke etenee toteutussuunnitteluvaiheeseen.

Kalliotunneliin vuotava vesi voi aiheuttaa alueen pohjavesipinnan laskua ja painumia maanpinnalla. Vaikutuksia lievennetään sijoittamalla alueelle mittareita, joiden avulla mahdolliset painumat havaitaan ajoissa. Pohjaveden pinnan vaihtelua voidaan myös äkillisessä tilanteessa estää syöttämällä/imeyttämällä vettä vedenpinnan palauttamiseksi. Ennen louhinnan aloittamista sovitaan viranomaisten kesken toimenpiteet alueen pohjaveden pinnan seuraamiseksi. Tunnelin vuotovesien määrää seurataan säännöllisesti mittauksilla. Mikäli

vakavia vuotoja ilmenee, kalliota voidaan injektoida myös kemiallisilla injektointiaineilla, jotka voivat tukkia voimakkaastikin vuotavia koloja.

Louhinnasta ei arvioida aiheutuvan haitallista vaikutusta geologisesti arvokkaaseen turvekerrostumaan. Kerrostuman sijainti otetaan huomioon rakentamisen aikaisen työmaan sijoittelussa.

Pintavedet

Uuden sähköaseman sijoituspaikan hulevedet johdetaan Helsingin kaupungin hulevesiverkostoon, ja maan pinnalle satavat vedet mahdollisiin ajo-ojiin. Kalliotunnelin vuotovedet pumpataan ja käsitellään/ohjataan kaupungin ohjeistuksen mukaisesti sekä rakentamis- että toimintavaiheessa. Rakentamisen aikana tunnelin vuoto- ja hulevedet ohjataan saostusaltaiden kautta jätevesi- tai hulevesijärjestelmään. Mikäli vedet eivät sovellu johdettavaksi hulevesiviemäriin, ne johdetaan kaupungin jätevesiverkkoon.

Luonnonympäristö ja suojelukohteet

Hankkeen merkittävimmät vaikutukset luonnonympäristöön aiheutuvat rakennusvaiheessa. Kasvillisuutta poistetaan tarpeen mukaan vain kalliotunneleiden ja ajotunnelin sekä sähköasematyömaan kohdalta. Avolouhintakohteet sijaitsevat avoimilla alueilla tai nykyisissä johtokäytävissä.

Hankkeen läheisyydessä sijaitsee liito-oravan elin- ja ydinalueita. Lähimmillään liito-oravan ydinalueeseen jää kalliotunneleista ja ajoluiskasta noin 30 metrin etäisyys. Vihdintien varteen kaivettavat kaapelit ovat lähimmillään noin 100 metrin etäisyydellä liito-oravan elin- ja ydinalueista. Hankkeesta ei arvioida aiheutuvan merkittävää haittaa eläimistöille.

Maankäyttö

Hankkeella ei ole merkittäviä vaikutuksia maankäyttöön. Uuden sähköaseman sijainti tulee olemaan asemakaavan mukaista, ja hankkeen toteutuksessa noudatetaan asemakaavamääräyksiä. Kaapelitunnelit mahdollistavat sähköasemalta itään lähtevien ilmajohtojen kaapeloinnin ja vapauttavat alueen muuhun käyttöön.

Maisema ja kulttuuriympäristö

Hankkeella ei ole merkittäviä vaikutuksia alueen maisemaan, jota halkovat tieliikenneväylät ja rautatiet. Johtokäytävät ovat jo nykyään selkeitä maastosta erottuvia alueita. Sähköaseman tontin läheisyydessä on nykyään jo teollisuusrakennuksia. Uudessa asemakaavassa tullaan huomioimaan uuden sähköaseman läheisyyteen istutettava suojapuusto. Ilmajohtojen siirtyminen maan alle muuttaa maisemaa, kun johtopylväät ja johtoaukeat poistuvat. Muutos voidaan kokea myönteisenä.

Liikennevaikutukset

Hankkeen merkittävimmät liikennevaikutukset syntyvät vilkkaimman rakentamisen ja kalliolouhinnan aikana. Raskaan liikenteen määrä on louhintavaiheen aikana keskimäärin 11 ajoneuvoa vuorokaudessa ja suurimmillaan noin 30 ajoneuvoa vuorokaudessa. Vihdintien raskaan liikenteen määrään suhteutettuna liikennemäärän kasvu on noin 1 % vuoden 2021 liikennemäärien mukaan, jolloin liikennemäärä oli 19 606 ajoneuvoa vuorokaudessa ja raskaan liikenteen osuus 959 ajoneuvoa vuorokaudessa. Muilla väylillä raskaan liikenteen määrä kasvaa louhinnan aikana kymmenestä raskaasta ajoneuvosta useampaan kymmeneen raskaaseen ajoneuvoon vuorokaudessa. Vaikutusten on arvioitu rajoittuvan hankkeen rakentamisvaiheeseen. Louhinnan lisäksi rakentamisen aikaista liikennettä aiheutuu ilmajohtojen käytöstä poistosta ja purkamisesta. Toiminnan aikana liikennevaikutukset ovat vähäisiä. Ajoneuvoliikennettä arvioidaan aiheutuvan jonkin verran huoltoajoista. Kokonaisuutena hankkeesta aiheutuvat liikennevaikutukset arvioidaan kohtalaisiksi rakentamisen aikana, mutta vaikutusten kesto on suhteellisen lyhytaikainen.

Melu- ja värinävaikutukset

Rakentamisvaiheessa porauksesta, räjäytyksistä ja mahdollisesta kiviaineksen murskauksesta sekä muusta rakennustoiminnasta aiheutuu melua ja värinää. Paalutusta ei arvioida käytettävän. Porauslaitteissa käytetään meluvaimentimia ja melusuojauksia. Räjäytystöistä aiheutuvaa värinää ehkäistään huolellisen suunnittelun ja parhaiden käytäntöjen avulla.

Hankealueen eteläpuolella Takomokujalla on toimisto- ja tuotantotiloja, joissa on todennäköisesti herkkiä laitteistoja, jotka tulee huomioida louhintatöissä ja työmaan tiedottamisessa. Hankealueen itäpuolella Orapihlajantiellä on suhteellisen lähellä tunnelilinjausta asuin- ja toimistokiinteistöjä. Näiden kohteiden värinäherkkyys huomioidaan hankkeen toteutussuunnittelussa ja viestinnässä.

Hankkeesta aiheutuu liikennemelua, mutta melulisäys on liikenteen nykyiseen meluun verraten vähäinen. Rakennusvaiheessa melun kannalta merkittävimmät toimenpiteet suoritetaan päiväsaikaan. Toimintavaiheessa hankkeen ei arvioida aiheuttavan sanottavaa melu- tai pölyhaittaa ympäristön asutukselle.

Ilmastovaikutukset

Hankkeen arvioidaan edistävän Helsingin kaupungin hiilineutraaliustavoitteita osana laajempaa sähköverkon kehittämistä. Tontin asemakaava ohjaa rakentamaan sähköaseman katolle aurinkovoimalan tai muuten edistämään uusiutuvan energian tuotantoa.

Yhteisvaikutukset

Raide-Jokerin raitiotielinjaus kulkee hankealueen etelä- ja itäpuolelta lähimmillään noin 450 metrin etäisyydellä. Raide-Jokeri-hanke tulee suunnitelman mukaan valmistumaan ennen kuin voimalinjojen siirto kalliotunneleihin tullaan hankkeena käynnistämään, ja siten hankkeiden yhteisvaikutuksia ei arvioida syntyvän. Pitäjänmäen uuden sähköaseman asemakaavaehdotuksessa esitetyn Ampeerikadun louhinnat olisi järkevää yhdistää Vihdintien bulevardin rakentamisen yhteydessä tehtäviin tasauslouhintoihin (ks. luku 2.2.3). Lisäksi uuden sähköaseman tontin ja pystykuilun edellyttämät avolouhinnat voidaan yhdistää tähän. Tästä voi aiheutua jonkin verran yhteisvaikutuksia liikenne-, melu- ja pölyvaikutusten osalta. Tiedossa ei ole muita hankkeita, joiden kanssa voisi syntyä yhteisvaikutuksia.

Yhteenveto

Voimalinjojen siirrosta kalliotunneleihin sekä uuden sähköaseman rakentamisesta syntyvät merkittävimmät vaikutukset aiheutuvat pääosin rakentamisvaiheessa, lähinnä louhinnan ja maanrakennusvaiheen aikana syntyvästä melusta ja tärinästä sekä raskaasta tieliikenteestä. Rakentamisvaiheessa meluisimmat työvaiheet tehdään arkisin päiväaikaan. Louhinnasta aiheutuvaa pölyämistä ehkäistään tarvittaessa kastelemalla. Merkittävimmin häiriötä aiheuttavien maarakentamisen ja avolouhinnan kesto on suhteellisen lyhyt. Rakentamisvaiheessa mahdolliset vaikutukset läheisille liito-oravan elinalueille voidaan ehkäistä ajoittamalla pystykuilujen avolouhintatyöt liito-oravan pesintäkauden ulkopuolelle. Läheiselle turvekerrostuma-alueelle ei arvioida aiheutuvan merkittäviä haitallisia rakentamisen aikaisia vaikutuksia. Hulevesien käsittely järjestetään Helsingin kaupungin hulevesimääräysten mukaisesti. Hankkeessa louhittavat määrät alittavat YVA-lain liitteen 1 kohdassa 2 kuvatun maa-ainesten kokonaismäärän. Tämän lisäksi hankkeessa käsiteltävien sähkölinjojen jännitteet alittavat liitteen 1 kohdassa 8 määritellyn jännitteen sekä kyseisessä kohdassa määritetyt johtopituudet. Hankkeessa tullaan purkamaan olemassa olevia ilmajohtoja, eikä siinä rakenneta uusia maanpäällisiä voimajohtoja.

Hankkeesta vastaavan näkemys YVA-menettelyn tarpeellisuudesta

Edellä esittämänsä perusteella hankkeesta vastaava katsoo, että YVA-lain liite 2 ja hankkeen ominaisuudet, sijainti sekä vaikutusten luonne huomioiden, hankkeeseen ei ole tarvetta soveltaa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä YVA-lain 3.2 §:n perusteella.

ASIAN KÄSITTELY

Viranomaisten kuuleminen

Uudenmaan ELY-keskus pyysi 21.12.2022 lausuntoja YVA-menettelyn soveltamisesta hankkeeseen seuraavilta viranomaisilta: Helsingin kaupungin ympäristön- ja terveydensuojeluviranomaiset, Väylävirasto, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom sekä Fingrid.

Lausunnon antoivat Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen, Väylävirasto ja Fingrid. Traficomilla ei ollut asiassa lausuttavaa.

Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen toteaa saatavilla olevan aineiston ja hankkeen laajuuden perusteella, että hanke ei edellytä YVA-menettelyä. Hankkeessa on kuitenkin kyse monipuolisesta ja laajasta infrarakentamisesta, joten jatkosuunnittelua ja tulevia lupaprosesseja varten tulee laatia huomattavasti yksityiskohtaisempi hankekuvausta sekä kattavammat vaikutusarvioinnit. Kaupunki korostaa lausunnossaan louhinnasta aiheutuvien liikenne-, melu-, tärinä- ja vesistövaikutusten lieventämistoimenpiteitä. Lisäksi lausunnossa tuodaan esille hankealueen ympäristön mahdollisesti pilaantunut maaperä sekä mahdollisen vesilain mukaisen luvan tarve. Lausunnossa muistutetaan, että hanke ei saa heikentää liito-oravan elinolosuhteita, koska hankealueen ympäristössä on liito-oravan ydinalueita noin 50–250 metrin etäisyydellä. Myös pystykuilujen ja ajoluiskan suunnitteluun Aino Acktén puiston läheisyydessä on kiinnitettävä huomiota, jotta lopputilanteen maisemallinen haitta saadaan mahdollisimman vähäiseksi.

Väylävirasto katsoo, että itse sähköasemalla ei liene merkittäviä vaikutuksia liikenneväylien kannalta. Rakennusvaiheeseen liittyvät louheen kuljetukset eivät aiheuta valtion tieverkolla merkittävän suuria lisäyksiä liikennemääriin. Hakija on tunnistanut ratojen alitukseen liittyvät tarpeet tehdä tiivistä yhteistyötä Väyläviraston kanssa. Väyläviraston mukaan valtion liikenneväylien osalta ei ole syytä olettaa mahdolliseksi sellaisia vaikutuksia, joiden perusteella hankkeelle tulisi edellyttää YVA-menettelyä. Väylävirasto korostaa, että tunnelien louhinnan ja käytön aikana ei saa aiheutua sellaisia vaikutuksia, jotka voisivat vaikuttaa radan turvallisuuteen, liikennöitävyyteen, kuntoon tai kunnossapitoon. Radat alittavien kalliotunneleiden suunnitelmat tulee hyväksyttävä Väylävirastolla hyvissä ajoin ennen töiden suunniteltua aloittamista. Suunnitelmien on perustuttava kattavaan tutkimustietoon kalliooperän tilasta. Erityisesti Kehäradan alituksen kohdalla vuotovesien kestävä hallinta sekä rakentamisen aikana että pysyväisluontoisesti kalliotunnelin käyttöaikana on varmistettava. Väylävirasto korostaa kohteen huolellista suunnittelua ja toteutusta siten, että radan vakaudelle ei aiheudu haittaa.

Fingrid katsoo lausunnossaan, että hanke ei aiheuta YVA-laissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia eikä siihen ole tarvetta soveltaa YVA-menettelyä.

Hankkeesta vastaavan kuuleminen

Hankkeesta vastaavalle on varattu mahdollisuus antaa vastine saatuihin viranomaislausuntoihin. Vastine on toimitettu 10.2.2023. Hankkeesta vastaava toteaa vastineenaan, että lausunnoissa esitettyihin havaintoihin tullaan kiinnittämään huomiota hankkeen toteutussuunnittelussa ja hankkeen edellyttämien lupamenettelyiden yhteydessä. Hankkeesta vastaava yhtyy lausunnon antajien näkemykseen siitä, että suunniteltu hanke ei edellytä YVA-menettelyä.

ELY-KESKUKSEN RATKAISUN PERUSTELUT

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä edellyttävät sellaiset hankkeet ja niiden muutokset, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia (YVA-laki 3 § 1 mom.). Hankkeet, joihin sovelletaan aina arviointimenettelyä, on määritelty YVA-lain (252/2017) liitteenä 1 olevassa hankeluettelossa. Hankeluettelon (102/2018) kohdan 2 b) mukaisesti luonnonvarojen otto ja käsittely edellyttävät ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, kun ottamisalueen pinta-ala on yli 25 hehtaaria tai otettava ainesmäärä on vähintään 200 000 kiintokuutiometriä vuodessa. Helen Oy:n hankkeessa louhitaan maanrakennustarkoituksessa kalliota noin 26 000 kiintokuutiometriä. Sähkönsiirtoa koskee hankeluettelon kohta 8) energian ja aineiden siirto ja varastointi alakohta c) vähintään 220 kilovoltin maanpäälliset voimajohdot, joiden pituus on yli 15 kilometriä. Hankkeessa rakennettavat uudet 110 kV kaapelit rakennetaan maan alle ja niiden pituus alittaa oleellisesti hankeluettelon rajan. Hanke ei edellytä YVA-menettelyä hankeluettelon perusteella.

Hankeluettelo hankkeiden lisäksi YVA-menettelyä sovelletaan yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen muuhunkin kuin YVA-lain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuun muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia. Päätettäessä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa on lisäksi otettava huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne. Päätöksenteon perustana olevista tekijöistä on säädetty tarkemmin YVA-lain liitteessä 2 (YVA-laki 3.3 §).

Hankkeen ominaisuudet, sijainti ja ympäristövaikutusten luonne

Hanke sijoittuu rakennettuun ympäristöön, eikä ole ristiriidassa olemassa olevien kaavojen tai vireillä olevan kaavoituksen kanssa. Alueiden nykyinen maankäyttö ei olennaisesti muutu hankkeen johdosta. Hankealueella tai sen välittömässä

läheisyydessä ei ole luonnonsuojelualueita tai muita ympäristön arvokohteita, joihin arvioitaisiin kohdistuvan todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia. Hankkeella ei ole tunnistettu olevan sellaisia teknisiä- tai muita ominaisuuksia tai yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa, joista aiheutuisi tarve YVA-menettelylle. Uudenmaan ELY-keskus katsoo, etteivät hankkeen sijainti tai ominaisuudet aiheuta ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tarvetta.

Hankkeen kielteiset ympäristövaikutukset painottuvat rakentamisvaiheeseen, ovat ohimeneviä (mm. melu, pöly, liikenne) ja hallittavissa huolellisella suunnittelulla, ennakoinnilla sekä haittojen ehkäisy- ja lieventämistoimenpiteillä. Käytön aikaiset ympäristövaikutukset ovat vähäisiä ja käytönaikaiset ilmastovaikutukset jopa myönteisiä. Uudenmaan ELY-keskus katsoo, ettei hankkeen vaikutusten luonne aiheuta ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tarvetta. Hankkeen vaikutukset jäävät oleellisesti hankeluettelon kohdassa 2 b) ja kohdassa 8 b) mainittujen hankkeiden vaikutuksia vähäisemmiksi eikä Helen Oy:n sähköasemahanke vertaudu kokonsa tai luonteensa puolesta hankeluettelon hankkeisiin. Näkemys on perusteltu seuraavassa vaikutuslajeittain.

Hankekuvauksessa on todettu, että hankkeella voi olla haitallisia pohjavesivaikutuksia ja tunnistettu mahdollisuus pohjaveden pinnan korkeuden muuttamisesta aiheutuviin painumiin. Jatkosuunnittelussa painumariskit tulee arvioida tarkemmin, ottaen huomioon kehäradan alituksen lisäksi myös rantaradan alitus. Hankkeesta vastaava on esittänyt pohjavesiin kohdistuvien vaikutusten lieventämistoimenpiteiksi mm. painumamittareita, joiden avulla mahdolliset painumat havaitaan ajoissa. Lisäksi on esitetty, että tunneliin vuotavan veden määrää seurataan aktiivisesti työmaalla, ja kasvavat vuotomäärät ohjaavat kallion lujitusta ja injektointia. Louhinnan aiheuttamia vuotoja vähennetään esi-injektoimalla kalliota ennen räjäytystä. Pohjaveden pinnan vaihtelua voidaan myös äkillisessä tilanteessa estää syöttämällä/imeyttämällä vettä vedenpinnan palauttamiseksi. Lieventämistoimenpiteillä voidaan suunnitelmallisesti ja oikea-aikaisesti toteutettuna ehkäistä merkittäviä haitallisia pohjavesivaikutuksia. ELY-keskus korostaa, että suunnittelu tulee tehdä ennakoivasti ja sisällyttää siihen painumamittausten ohella pohjaveden pinnankorkeuden tarkkailu. Pohjaveden muutosten ja painumien riskit on arvioitava koko hankealueelta ja suunniteltava huolellisesti keinot niiden hallitsemiseksi. Vuotovesien kestävä hallinta sekä rakentamisen aikana että pysyväisluontoisesti kalliotunnelien käyttöaikana on tärkeä varmistaa.

Jatkosuunnittelussa tulee tarkentaa tunnelien korkeustasot, maa- ja kallioperäolosuhteet, esitetyt haittojen lieventämistoimenpiteet sekä arvioida pohjaveden muuttamisesta aiheutuva mahdollinen vesiluvan tarve. Mikäli hankealueelta tunnistetaan happamia sulfidisavia tai pilaantuneita maita, ne tulee ottaa jatkosuunnittelussa huomioon. ELY-keskus toteaa, että

lähtöaineistona olisi ollut käytettävissä Helsingin kaupungin maaperäkartoitustietoja. Maaperä-, kallioperä- ja pohjavesitietojen osalta lähtötietoja tulee tarkentaa jatkosuunnittelussa.

Hankkeesta ei todennäköisesti aiheudu merkittäviä haittoja pintavesien laatuun, kun esitetyt lieventämistoimenpiteet toteutetaan täysimääräisesti. Rakentamisen aikana tunnelin vuoto- ja hulevedet ohjataan saostusaltaiden kautta jätevesi- tai hulevesijärjestelmään. Mikäli vedet eivät sovellu johdettavaksi hulevesiviemäriin, ne johdetaan kaupungin jätevesiverkkoon. Arvioitaessa mahdollisuutta johtaa alueen hule- ja työmaavedet hulevesiviemäriin, on huomioitava tunnelin tiivistämisestä mahdollisesti aiheutuvat vesien pH-tason muutokset.

Hankkeesta aiheutuvat melu,- tärinä- ja runkomeluhaitat syntyvät etupäässä tunnelinrakentamisen aikana. Kriittisimmät työvaiheet ovat louheen kuljetus ja louhinta paaluvälillä 0–350 m. Haittojen tai hankkeesta aiheutuvien terveysvaikutusten ei arvioida olevan niin merkittäviä, että hanke edellyttäisi YVA-menettelyä, ottaen huomioon hankkeesta vastaavan esittämät lieventämistoimenpiteet. Ajotunnelin suu sijaitsee alueella, jonka välittömässä läheisyydessä ei ole asutusta, joten alkuvaiheen kuljetusten ja tunnelin tuulettamisen aiheuttama melu on hallittavissa. Tunnelilouhinnan runkomelu voi ensimmäisten 350 metrin matkalla levitä asuinrakennuksiin, mikä tulee ottaa jatkosuunnittelussa ja vaikutusten lieventämisessä huomioon. Louhekuljetusten reitit on tärkeä suunnitella siten, että minimoidaan asutuksen keskellä ajaminen ja etenkin yöaikaan asutusta häiritsevä melu.

Hankkeesta aiheutuvaa runkomelua ei ole käsitelty toimitetussa hankekuvauksessa. Sen osalta tulee jatkosuunnittelussa tarkentaa, miten toimintaa voidaan tehdä hankkeen eri vaiheissa ja minkälaiset aikarajoitukset etenkin yöajalle ehkäisevät tehokkaasti louhinnan runkomeluvaikutuksia asutukselle. Lisäksi tulee suunnitella alueen teollisuus- tai toimistorakennuksiin kohdistuvan runkomelun ja tärinän lieventämistoimet, huomioiden myös pystykuilut. Räjätysten jälkeinen tunnelin tuuletus aiheuttaa melua tunnelinsuun ympäristöön, mikä tulee huomioida.

Ilmanlaatuvaikutukset on arvioitu vähäisiksi. Pölypäästöjä lievennetään tarvittaessa mm. kastelemalla. Ilmanlaadun osalta haittana on myös kuljetusreittien pölyäminen, etenkin jos kuorma-autot levittävät likaa tielle ja se pääsee kuivumaan. Vaikutukset eivät kuitenkaan ole YVA-lain näkökulmasta merkittäviä.

Hankkeesta ei aiheudu YVA-lain hankeluetteloon vertautuvia todennäköisesti merkittäviä luontovaikutuksia. Hankkeen jatkosuunnittelussa tulee kuitenkin varmistaa, ettei hanke hävitä tai heikennä liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Kalliotunnelien ajoluiskien ja pystykuilujen louhintatöihin liittyvät räjäytykset ja muut voimakasta impulssimaista melua aiheuttavat

työvaiheet on syytä ajoittaa herkimmän pesimäkauden (1.4.–31.7.) ulkopuolelle liito-oravien tunnettujen ydinalueiden läheisyydessä.

Uuden sähköaseman rakentamisen ilmastovaikutukset ovat rakentamisvaiheessa jonkin verran kielteisiä ja käyttövaiheessa jopa myönteisiä. Hankkeen jatkosuunnittelussa ja rakentamisessa on syytä kiinnittää huomiota työkoneiden kasvihuonekaasupäästöjen minimoimiseen. Hankkeen ilmastovaikutuksia voidaan vähentää esimerkiksi hyödyntämällä louhetta hankealueella tai sen läheisyydessä, jolloin louhekuljetusten päästöt saadaan minimoitua. Rakentamisessa ja vanhan sähköaseman purkamisessa syntyvät materiaalit ja massat tulee mahdollisuuksien mukaan hyötykäyttää, kierrättää ja uusiokäyttää. Hankkeen jatkosuunnittelussa on huomioitava myös ilmastomuutokseen sopeutumisen näkökulmat ja niihin varautuminen, kuten kuivuus- ja kuumuusjaksot sekä rankkasateet. Aurinkoenergian tai muun uusiutuvan energian tuottaminen uuden sähköaseman tontilla aiheuttaa myönteisiä ilmastovaikutuksia hankkeen käyttövaiheessa.

Johtopäätökset

Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että kyseessä oleva hanke ei todennäköisesti aiheuta laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, YVA-lain 3.1 §:ssä tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia. Tämän vuoksi hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely ei ole tarpeen.

JATKOSUUNNITTELUSSA HUOMIOITAVAA

Jatkosuunnittelussa tulee laatia tarkempi hankekuvaus, kattavammat selvitykset ja vaikutusarviointit, suunnitella huolella haitallisten ympäristövaikutusten lieventämistoimenpiteet sekä selvittää ja hakea hankkeen edellyttämät luvat. Pohjaveden muuttaminen voi edellyttää vesiluvan vesilain 3 luvun 2 §:n tai 3 §:n perusteella. Hanke edellyttää todennäköisesti maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 126 §:n mukaista toimenpidelupaa. Louhinnalla on maankäytöllisiä ja ympäristöllisiä vaikutuksia ja esimerkiksi melun ja tärinän aiheuttamat vaikutukset voivat edellyttää viranomaisvalvontaa. Tunneleiden louhinnan voidaan tulkita olevan maanrakennustoimintaan liittyvää louhintaa, jolloin ympäristölupaa ei edellytetä, kun louhinta toteutetaan muulla luvalla. Louhinnasta tulee tehdä ilmoitus melua ja tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta (YSL 118 §). Jos hankkeessa murskataan louhetta yli 50 vuorokauden ajan, se vaatii ympäristönsuojelulain mukaisen luvan. Alle 50 vuorokauden murskauksen voi tehdä ympäristönsuojelulain ilmoituksella (YSL 118 §).

SELVILLÄOLOVELVOLLISUUS

Vaikka hankkeeseen ei sovelleta YVA-menettelyä, tulee hankkeesta vastaavan YVA-lain 31 §:n nojalla olla riittävästi selvillä hankkeensa ympäristövaikutuksista siinä laajuudessa kuin kohtuudella voidaan edellyttää.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA-laki 252/2017): 3, 11, 12, 13, 37 § sekä liitteet 1 ja 2.

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA-asetus 277/2017): 1 §

sekä perusteluissa mainitut.

MUUTOKSENHAKU

Hankkeesta vastaavan muutoksenhakuoikeus

Hankkeesta vastaava saa hakea tähän päätökseen muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on päätöksen liitteenä. (YVA-laki 37 § 1 momentti).

Muilla tahoilla ei ole valitusoikeutta tästä päätöksestä. Se, jolla on oikeus hakea muutosta hanketta koskevaan lupapäätökseen saa hakea muutosta tähän päätökseen, jolla on katsottu, ettei ympäristövaikutusten arviointimenettely ole tarpeen. Muutosta voidaan hakea vasta siinä vaiheessa, kun hanketta koskevasta lupapäätöksestä on mahdollisuus valittaa (YVA-lain 37 § 2 momentti).

PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Päätös julkaistaan sähköisesti ympäristöhallinnon verkkosivuilla (www.ymparisto.fi/yva-paatokset/uusimaa) kohdassa ”Energian siirto ja varastointi”.

Uudenmaan ELY-keskus antaa päätöksen tiedoksi myös julkisella kuulutuksella. Kuulutus ja päätös ovat nähtävillä Uudenmaan ELY-keskuksen verkkosivuilla 10.3.–11.4.2023. Lisäksi Helsingin kaupunkia on pyydetty julkaisemaan tieto kuulutuksesta omilla verkkosivuillaan kuntalain (410/2015) 108 §:n edellyttämällä tavalla.

Päätös lähetetään lisäksi todisteellisena tiedoksi VismaSign-palvelun kautta hankkeesta vastaavalle sekä sähköpostilla tiedoksi lausunnonantajille.

LISÄTIEDOT

Ylitarkastaja Liisa Nyrölä, etunimi.sukunimi (at) ely-keskus.fi, puh. 0295 021 064.

10.3.2023

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Liisa Nyrölä ja ratkaissut ylitarkastaja Erika Heikkinen.

Liitteet Valitusosoitus

Tämä asiakirja UUELY/15476/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument UUELY/15476/2022 har godkänts elektroniskt

Nyrölä Liisa 10.03.2023 13:45

Heikkinen Erika 10.03.2023 13:44

Liite ELY-keskuksen päätökseen

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **Helsingin hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) tarkemmin säädetään.

Valittajalta peritään asian käsittelystä Helsingin hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 270 €. Tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Valitusaika

Valitus on tehtävä kirjallisesti 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää ei oteta lukuun. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto, valitusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Valituksen sisältö

Valituksessa on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot;
- se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite);
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös);
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset);
- vaatimusten perustelut; ja
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava. Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä hallintotuomioistuimelle.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä:

- valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineen;
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta;
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, jollei hän ole asianajaja tai julkinen oikeusavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja tai muulla luotettavalla tavalla osoitettava olevansa oikeutettu edustamaan päämiestä.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa Helsingin hallinto-oikeudelle.

Valitus liitteineen voidaan toimittaa henkilökohtaisesti tai lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Sähköisesti (telekopio, sähköposti, sähköinen asiointipalvelu) toimitettavan valituksen tulee olla toimitettu siten, että se viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä on kokonaisuudessaan käytettävissä viraston vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä.

Valituksen ja liitteiden lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköisessä asiointipalvelussa [oikeus.fi](https://asiointi2.oikeus.fi) (<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>).

Hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Helsingin hallinto-oikeus

- Sörnäistenkatu 1, 00580 HELSINKI
- Sähköposti: helsinki.hao@oikeus.fi
- Puhelin: Asiakaspalvelu/ kirjaamo 029 56 42069 (ma-pe klo 8.00-16.15)
- Puhelinvaihde: 029 56 42000
- Faksi: 029 56 42079
- [oikeus.fi](https://asiointi2.oikeus.fi) (<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>)